

Copyright©2022 Editura Hamangiu SRL

Editură de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale CNATDCU

Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată

fără acordul scris al Editurii Hamangiu

Editura Hamangiu:

Str. Mitropolit Filaret nr. 39-39A, Sector 4, București, O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21;

Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MANEA, TEODOR

**Traficul de ființe umane și exploatarea persoanelor
vulnerabile : aspecte de doctrină și practică judiciară /**

Teodor Manea (coord.), Giulia Șologon. - București : Editura
Hamangiu, 2022

ISBN 978-606-27-1855-8

I. Șologon, Giulia

34

Teodor Manea (coordonator)

Giulia Șologon

TRAFICUL DE FIINȚE UMANE ȘI EXPLOATAREA PERSOANELOR VULNERABILE

Aspecte de doctrină și practică judiciară

*Editura
Hamangiu*

CUPRINS

Capitolul I. Considerații introductive privind traficul de persoane.	
Fenomenologia traficului de persoane	1
<i>Secțiunea 1. Considerații terminologice privind conceptul de trafic de persoane în viziunea reglementărilor internaționale</i>	<i>2</i>
1.1. Dimensiunile traficului de persoane	11
1.1.1. Dimensiunea economico – socială	11
1.1.2. Dimensiunea juridică	13
1.2. Clasificări ale traficului de persoane	15
<i>Secțiunea a 2-a. Repere metodologice în depistarea și investigarea fenomenului traficului de persoane</i>	<i>16</i>
2.1. Profilul traficantului	16
2.2. Profilul victimei	19
2.3. Cauzele traficului de persoane	20
2.3.1. Oportunitatea obținerii de către traficanti a unor profituri considerabile	21
2.3.2. Condiția socială și starea materială precară a victimelor	22
2.3.3. Deficiențele de ordin educațional și de dezvoltare psiho-socială a victimelor. Mediul familial. Factorii eterogeni	23
2.3.4. Existența unei cereri care alimentează serviciile persoanelor traficate	24
2.3.5. Caracterul permisiv al legislației penale și insuficiența probatorie în instrumentarea cauzelor de către organele de anchetă	25
2.3.6. Lipsa de promptitudine și diligență în aplicarea prevederilor legale	25
2.4. Modalități de săvârșire și moduri de operare. Etapele traficului de persoane	27
<i>Secțiunea a 3-a. Victimologia traficului de persoane</i>	<i>30</i>
3.1. Repercusiunile traficului de persoane asupra victimelor	30
3.1.1. Repercusiuni asupra integrității fizice a victimelor	30
3.1.2. Repercusiuni asupra psihicului victimelor	31
3.1.3. Repercusiuni asupra relațiilor interumane în care se angrenează victimele	32

3.2. Prevenirea și combaterea traficului de persoane	34
3.3. Protecția și asistența juridică obligatorie. Drepturile victimelor traficului de persoane	38
<i>Secțiunea a 4-a. Scurt istoric al reglementării infracțiunii de trafic de persoane</i>	44
4.1. Situații tranzitorii	46
Capitolul II. Analiza conținutului constitutiv al infracțiunii de trafic de persoane	47
<i>Secțiunea 1. Norma de incriminare. Obiect juridic. Obiect material. Subiecții infracțiunii</i>	47
1.1. Norma de incriminare	48
1.2. Obiectul juridic	48
1.3. Obiectul material	49
1.4. Subiecții infracțiunii	50
<i>Secțiunea a 2-a. Latura obiectivă</i>	54
2.1. Recrutarea	55
2.2. Transportarea	60
2.3. Diferența dintre modalitatea alternativă a transportului și cea a transferului	61
2.4. Adăpostirea	63
2.5. Primirea	68
2.6. Condiții esențiale alternative atașate elementului material	70
2.6.1. Constrângerea victimei	71
2.6.2. Răpirea	77
2.6.3. Inducerea în eroare	78
2.6.4. Abuzul de autoritate	85
2.6.5. Profitarea de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința	87
2.6.6. Abuzul de starea de vădită vulnerabilitate	88
2.6.7. Oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra victimei	92
2.7. Urmarea	99
2.8. Legătura de cauzalitate	100
<i>Secțiunea a 3-a. Latura subiectivă</i>	100
3.1. Vinovăția	100

3.2. Exploatarea unei persoane	103
3.2.1. Supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat	103
3.2.2. Ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire	113
3.2.3. Obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală	117
3.2.4. Obligarea la practicarea cerșetoriei	121
3.2.5. Prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal	125
3.3. Mobilul și scopul	128
<i>Secțiunea a 4-a. Formele infracțiunii. Variantele infracțiunii. Sancțiuni</i>	129
Capitolul III. Consimțământul persoanei vătămate	137
Capitolul IV. Delimitarea infracțiunii de trafic de persoane de alte infracțiuni	148
<i>Secțiunea 1. Sclavia și supunerea la muncă forțată sau obligatorie</i>	148
<i>Secțiunea a 2-a. Proxenetismul</i>	150
2.1. Analiza conținutului constitutiv al infracțiunii de proxenetism	155
2.1.1. Latura obiectivă	156
2.1.2. Latura subiectivă	158
2.1.3. Formele infracțiunii	159
2.1.4. Variante	164
2.2. Delimitarea infracțiunii de proxenetism de infracțiunile de trafic	165
2.3. Problema concursului	169
<i>Secțiunea a 3-a. Folosirea serviciilor unei persoane exploatate</i>	184
3.1. Subiecții infracțiunii	185
3.2. Latura obiectivă	185
3.3. Latura subiectivă	186
3.4. Formele infracțiunii	186
3.5. Sancțiuni și aspecte procesuale	187

<i>Secțiunea a 4-a. Lipsirea de libertate în mod ilegal</i>	187
<i>Secțiunea a 5-a. Înșelăciunea</i>	197
<i>Secțiunea a 6-a. Traficul de migranți</i>	199
Capitolul V. Pedepsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi	219
Capitolul VI. Aplicarea măsurii de siguranță a confiscării	221
<i>Secțiunea 1. Măsura de siguranță a confiscării speciale</i>	221
<i>Secțiunea a 2-a. Măsura de siguranță a confiscării extinse</i>	223
Capitolul VII. Constituirea de grup infracțional organizat. Condiții	225
Capitolul VIII. Individualizarea judiciară a pedepsei	238
Capitolul IX. Particularitățile infracțiunii de trafic de minori	248
<i>Secțiunea 1. Analiza elementelor constitutive</i>	248
1.1. Conținutul juridic	248
1.2. Obiectul juridic și obiectul material	249
1.3. Subiecții infracțiunii	250
1.4. Latura obiectivă	253
1.4.1. Elementul material	253
1.4.2. Urmarea imediată și legătura de cauzalitate	259
1.5. Latura subiectivă	259
1.5.1. Vinovăția	259
1.5.2. Mobilul și scopul	262
1.5.3. Consimțământul persoanei vătămate	262
<i>Secțiunea a 2-a. Forme, variante, sancțiuni, măsura de siguranță a confiscării speciale și măsura de siguranță a confiscării extinse</i>	263
2.1. Forme	263
2.2. Variante agravate	266
2.3. Sancțiuni	275
2.4. Măsura de siguranță a confiscării speciale și a confiscării extinse	276

<i>Secțiunea a 3-a. Infracțiuni în conexiune cu traficul de minori</i>	276
3.1. Pornografia infantilă și folosirea prostituției infantile	276
3.1.1. Pornografia infantilă	276
3.1.2. Folosirea prostituției infantile	290
3.2. Exploatarea cerșetoriei. Folosirea unui minor în scop de cerșetorie	292
3.2.1. Exploatarea cerșetoriei	292
3.2.2. Folosirea unui minor în scop de cerșetorie	297
<i>Secțiunea a 4-a. Trafic de minori. Spălare de bani. Infracțiuni concurente</i>	300
Capitolul X. Probatoriul în cauzele privind traficul de ființe umane în lumina practicii judiciare	326

Capitolul I. Considerații introductive privind traficul de persoane. Fenomenologia traficului de persoane

Traficul de persoane, privit drept o componentă a fenomenului criminal, generează un complex de drame omenești care subzistă actualmente și pe teritoriul statului român. Se conturează, treptat, premisele unei țări de origine în recrutarea victimelor și de tranzit în vederea exploatării acestora^[1].

Conceptul de „trafic” nu prezintă caracter de noutate, acesta fiind utilizat încă de la începutul secolului al XVI-lea în calitate de sinonim pentru „comerț”. Într-o primă etapă, terminologia folosită nu cunoștea conotații negative, însă, un secol mai târziu, s-a fundamentat și înglobat în mentalitatea colectivă o asociere a traficului, din ce în ce mai uzitată, cu vânzarea ilicită sau neloială a mărfurilor. În accepțiunea sa de debut, prin „trafic” se traducea vânzarea de droguri și arme. Înaintând către secolul al XIX-lea, această noțiune încapsulează treptat și comerțul cu ființe umane tratate drept bunuri, aflate în proprietatea celui care exploatează, persoane de altfel private de exercitarea oricărui drept și vândute în stare de sclavie.

Una din cele mai cunoscute forme de exploatare pe care le-a cunoscut omenirea a fost reprezentată de punerea și ținerea persoanelor în stare de sclavie, precum și de comercializarea sclavilor, forța de muncă a acestora contribuind la edificarea și punerea bazelor marilor construcții, precum și la cultivarea terenurilor agricole. Sub aspect evolutiv, într-o primă etapă, sclavul era privit drept un bun al stăpânului, acesta din urmă exercitând o putere absolută, nemărginită, având prerogative de a dispune de sclav întocmai după propria voință – de a-l trata drept un obiect al vânzării, de a-l dona sau chiar de a-i curma existența. Din generație în generație, copiii sclavului căpătau același statut, devenind proprietatea stăpânului, acesta putând chiar a-i înstrăina și a-i separa de familie. Pe măsură ce condiția sclavilor a mai evoluat, au dobândit o

^[1] D. BOLOȘ, *Traficul de ființe umane. Prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copiilor*, Ed. Eurodidact, Cluj-Napoca, 2005, p. 3.

cvasipersonalitate, restrânsă de altfel, în virtutea căreia puteau încheia acte juridice în numele stăpânului. Treptat, s-a conturat instituția răspunderii stăpânului care-și ucidea sclavul fără a-și fundamenta decizia în baza unor considerente temeinice^[1].

Secțiunea 1. Considerații terminologice privind conceptul de trafic de persoane în viziunea reglementărilor internaționale

Odată cu adoptarea *Protocolului pentru prevenirea, suprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și al copiilor, adițional Convenției ONU împotriva criminalității transnaționale organizate* (în continuare, *Protocolul de la Palermo, 2000*)^[2], în domeniul traficului au fost inserate două inovații.

În primul rând, a fost adoptată o definiție internațională comprehensivă a traficului de ființe umane. În al doilea rând, definiția oferită de Protocol este destul de extinsă prin raportare la domeniul de aplicare și inserează „munca forțată” drept unul dintre scopurile traficului, adiacent scopului exploatarei sexuale. Deși Protocolul delimitează traficul în scopul exploatarei sexuale de traficul în scopul exploatarei muncii și a serviciilor (precum practicile referitoare la sclavie), stabilind domeniul de aplicare a acestora, apreciem că se impune realizarea unei distincții între exploatarea sexuală și munca forțată^[3]. În general, traficul se referă la circulația persoanelor, de multe ori ilegală, peste hotare sau pe teritoriul aceluiași stat, fenomen tratat ca o activitate comercială, finisându-se cu exploatarea prin muncă sau cu exploatarea sexuală.

Astfel, în conformitate cu art. 3 din Protocolul de la Palermo, 2000, traficul de persoane reprezintă „recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire,

^[1] T. SÂMBRIAN, *Instituții de drept roman*, Ed. Sitech, Craiova, 2009, p. 58.

^[2] Publicat în M. Of. nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

^[3] *Traficul de ființe umane în scopul exploatarei economice*, International Labour Office, manual disponibil online la adresa https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/instructionalmaterial/wcms_088507.pdf.

fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia în scopul exploatarei. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe”^[1].

Această definiție se remarcă printr-o serie de aspecte pozitive care reflectă realitatea fenomenului.

Sub un prim aspect, explicațiile de ordin terminologic nu stabilesc o echivalență între conceptul de trafic și cel de exploatarea sexuală. Astfel, Protocolul de la Palermo se concentrează asupra condițiilor de muncă forțată și asupra fenomenului sclaviei. În egală măsură, dispozițiile Protocolului nu impun ca activitatea să fie una exclusiv transfrontalieră, întrucât activitatea de traficare poate fi realizată și la nivel intern, fără a exista o diferență sub aspectul pericolului social intrinsec fenomenului. Exceptând situația în care o persoană are vârsta de 18 ani, Protocolul impune o anumită distorsiune a voinței victimei liber exprimate, prin recurgere la forță, înșelăciune, abuz de putere, ocrotind astfel capacitatea unei persoane adulte de a decide autonom. Potrivit dispozițiilor Protocolului de la Palermo, întrucât practicile anterior descrise sunt suficiente pentru reținerea infracțiunii de trafic, aplicarea forței și constrângerii nu constituie elemente absolut necesare^[2].

În conformitate cu art. 4 lit. a) din *Convenția din 16 mai 2005 a Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane*^[3], expresia „trafic de ființe umane” desemnează „recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea persoanelor, prin amenințarea cu ori prin utilizarea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate ori de o situație de vulnerabilitate sau prin oferirea ori acceptarea de plăți sau de avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatarei. Exploatarea cuprinde cel puțin exploatarea prostituției celorlalți sau alte forme de exploatare sexuală, munca

^[1] Textul actului publicat în M. Of. nr. 813 din 8 noiembrie 2002 disponibil online la adresa http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?id=38603.

^[2] G. ZAHARIA, *Traficul de persoane*, Ed. C.H. Beck, București 2012, p. 224.

^[3] Publicată în M. Of. nr. 622 din 19 iulie 2006.

ori serviciile forțate, sclavia sau practicile similare acesteia, aservirea ori prelevarea de organe”^[1].

Recomandarea nr. R (2000) 11 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre privind acțiunile împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale conține o definiție mai restrânsă a traficului de ființe umane din perspectiva scopului acestuia – al exploatării sexuale. Astfel, „traficul de ființe umane în scop de exploatare sexuală include procurarea de către una sau mai multe persoane fizice sau juridice și/sau organizarea exploatării și/sau transportului sau migrației – legale sau ilegale – a persoanelor, chiar cu acordul acestora, pentru scopul exploatării lor sexuale, printre altele prin constrângere, în special violență sau amenințări, înșelăciune, abuz de autoritate sau a unei poziții de vulnerabilitate”^[2].

Convenția din 1995 privind înființarea Europol^[3] definește traficul de ființe umane ca fiind „supunerea unei persoane puterii reale și ilegale a unor alte persoane, prin recurgerea la violență sau amenințări sau prin abuz de autoritate sau uneltire pentru exploatarea activităților de prostituție, a formelor de exploatare sexuală și abuz de persoane minore sau comerț cu copii abandonati”^[4].

Adoptarea *Acțiunii comune a Consiliului Uniunii Europene din 24 februarie 1997 privind combaterea traficului de ființe umane și exploatarea sexuală a copiilor (95/154/JAI)* a urmărit sedimentarea unei coope-

^[1] Variantă disponibilă online la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/73578>.

^[2] Traducerea autorilor din limba engleză a textului original: „1. Basic principles and notions: 1. The basic notions should be as follows: trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation includes the procurement by one or more natural or legal persons and/or the organisation of the exploitation and/or transport or migration – legal or illegal – of persons, even with their consent, for the purpose of their sexual exploitation, inter alia by means of coercion, in particular violence or threats, deceit, abuse of authority or of a position of vulnerability” (<https://rm.coe.int/16804fda79>).

^[3] Convenție în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind înființarea Oficiului European de Poliție (Convenția Europol).

^[4] Definiție menționată în Anexa la art. 2 al Convenției ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:41995A1127\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:41995A1127(01))).

rări judiciare eficiente între statele membre în materia traficului de persoane^[1].

Acțiunea a fost abrogată ulterior, ca urmare a introducerii art. 11 din Decizia-cadru a Consiliului uniunii Europene din 22 decembrie 2004 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile (2004/68/JAI), aplicabilă atât în privința traficului de persoane adulte, cât și în privința traficului de copii.

Titlul I reliefa înțelesurile traficului de persoane și exploatării victimelor în sensul „oricărui act apt a facilita intrarea în, tranzitul prin, rezidența în sau ieșirea de pe teritoriul unui stat membru, în scopul exploatării sexuale pentru obținerea de beneficii a unei persoane adulte, în eventualitatea în care se recurge la constrângere, violență sau amenințări, este uzitată înșelăciunea sau făptuitorul apelează la abuz de autoritate sau altă presiune, astfel încât victima nu are nicio alternativă reală sau acceptabilă, exceptând supunerea la abuzul sau presiunea exercitate asupra sa. Exploatarea sexuală a adulților presupunea cel puțin folosirea acestora în scop de prostituție”^[2].

Prin „trafic de copii”, în înțelesul acestui instrument normativ, se avea în vedere „orice act care facilitează intrarea în, tranzitul prin, rezidența în sau ieșirea de pe teritoriul unui stat membru, a unui copil, în scopul exploatării sau abuzării sale sexuale. Exploatarea sexuală a copiilor presupunea recurgerea la una din următoarele acțiuni: convingerea sau constrângerea acestora pentru a se angaja în orice activitate sexuală ilegală; folosirea la practicarea prostituției sau a altor activități sexuale ilegale, precum și utilizarea copiilor în materiale pornografice, incluzând producerea, vânzarea, distribuția și alte forme de trafic cu astfel de materiale, precum și posesia acestora”^[3].

Recomandarea Consiliului Europei nr. 1325 (1997) privind traficul de femei și prostituția forțată în Statele membre ale Consiliului Europei, adoptată de Consiliul Europei la 23 aprilie 1997, cuprindea la punctul 2 definiții referitoare la traficul de femei și prostituția forțată, constând în „activitatea de transport legal sau ilegal de femei ori vânzarea acestora,

^[1] Acțiunea comună a Consiliului Uniunii Europene din 24 februarie 1997 privind combaterea traficului de ființe umane și exploatarea sexuală a copiilor (95/154/JAI) (J.O. nr. L 63 din 4 martie 1997) a fost adoptată în temeiul art. K.3(2) (b) din Tratatul de la Maastricht privind Uniunea Europeană.

^[2] G. Zaharia, *op. cit.*, p. 233

^[3] *Idem*, p. 234.

cu sau fără consimțământul lor, în vederea obținerii unui câștig economic, cu scopul ca ulterior să fie supuse prostituției forțate, căsătoriei forțate sau altor forme de exploatare sexuală forțată. Violența la care se recurge poate fi de natură fizică, sexuală sau psihologică și presupune intimidarea, violul, abuzul de autoritate sau profitarea de situația de dependență a victimei față de făptuitor”^[1].

Potrivit *Recomandării nr. R(2000) 11 privind lupta împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale*, adoptată de Consiliul Europei la 19 mai 2000, „traficul de ființe umane în scopul exploatării sexuale, ale cărui victime sunt cu preponderență femei și minori, poate conduce chiar la instalarea sclaviei. Așadar, acest tip de trafic reprezenta într-o definiție sintetică, potrivit pct. I din Anexa Recomandării, recrutarea de către una sau mai multe fizice sau juridice și/sau organizarea exploatării și transportului ori migrației legale sau ilegale a persoanelor, chiar și cu consimțământul acestora, în scopul exploatării sexuale, prin intermediul coerciției, al violenței sau al amenințărilor, abuzului de încredere, de autoritate sau abuzului pe fondul unei situații de vulnerabilitate a victimei”^[2].

Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de persoane (2002/629/JAI) definea traficul de persoane din perspectiva unei grave încălcări a drepturilor fundamentale ale omului și a demnității umane, implicând practici crude, precum abuzul și înșelarea persoanelor vulnerabile, folosirea violenței, a amenințărilor, a dependenței pentru datorii și a constrângerii. În ceea ce privește copiii, din cauza unei vulnerabilități inerente lipsei de experiență de viață, există o mai mare predispoziție în a deveni victime ale traficului de persoane. Ulterior, acest instrument normativ a fost înlocuit de Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia.

Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile (2004/68/JAI) sublinia faptul că fenomenul turismului sexual reprezenta o activitate infracțională în legătură indispensabilă cu exploatarea sexuală a copiilor și pornografia infantilă. Așadar, potrivit art. 1 al deciziei

„copil” înseamnă „orice persoană având o vârstă mai mică de 18 ani”. „Pornografie infantilă” înseamnă, potrivit deciziei menționate mai sus, „orice material pornografic reprezentând în mod vizual: (i) un copil care participă în mod real la un comportament sexual explicit sau se dedă la un asemenea comportament, inclusiv expunerea obscenă a părților genitale sau a regiunii pubiene a unui copil; (ii) o persoană reală care pare a fi un copil și care participă sau se dedă la comportamentul prevăzut la punctul (i); (iii) imagini realiste ale unui copil care nu există și care participă sau se dedă la comportamentul prevăzut la punctul (i)”.

Articolul 2 al aceleiași decizii prevedea „acțiuni referitoare la exploatarea sexuală a copiilor care se impuneau a fi pedepsite: (a) constrângerea unui copil să practice prostituția sau să participe la spectacole pornografice sau de a obține un avantaj din aceasta sau de a profita sau a exploata un copil în orice alt fel în acest scop; (b) recrutarea unui copil pentru ca acesta să practice prostituția sau să participe la spectacole pornografice; (c) practicarea unor activități sexuale cu un copil, recurgând la unul din următoarele mijloace: (i) făcând uz de constrângere, de forță sau de amenințări; (ii) oferind bani sau alte forme de remunerație sau de plată pentru activitățile sexuale pe care le practică copilul sau (iii) abuzând de o poziție recunoscută de încredere, de autoritate sau de influență asupra unui copil”.

De menționat este că Decizia-cadru 2004/68/JAI a Consiliului Uniunii Europene a abrogat Acțiunea comună 97/154/JAI din 24 februarie 1997 privind combaterea traficului de ființe umane și exploatarea sexuală a copiilor.

Convenția Consiliului Europei din 3 mai 2005 privind lupta împotriva traficului de ființe umane definea infracțiunea de trafic de ființe umane din perspectiva elementului material, în cadrul art. 4 lit. a), drept „recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea persoanelor, prin amenințarea cu ori prin utilizarea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate ori de o situație de vulnerabilitate sau prin oferirea ori acceptarea de plăți sau de avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării. Exploatarea cuprinde cel puțin exploatarea prostituției celorlalți sau alte forme de exploatare sexuală, munca ori serviciile forțate, sclavia sau practicile similare acestora, aservirea ori prelevarea de organe”.

^[1] *Idem*, p. 236.

^[2] *Idem*, p. 238.

„Consimțământul unei victime a traficului de ființe umane la exploatarea enunțată nu prezenta relevanță atunci când a fost utilizat unul dintre mijloacele enunțate la lit. a). Recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea unui copil în scopul exploatarei se consideră trafic de ființe umane, chiar dacă nu implică niciunul dintre mijloacele enunțate la lit. a)”, potrivit dispozițiilor art. 4 lit. b) și c) din Convenția Consiliului Europei din 3 mai 2005 privind lupta împotriva traficului de ființe umane. Termenul „copil” desemna, raportat la art. 4 lit. d) din Convenția Consiliului Europei, „orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani”, iar termenul „victimă” – „orice persoană fizică care este supusă traficului de ființe umane, astfel cum era definit în prezenta reglementare”.

Potrivit *Convenției Consiliului Europei din 11 iulie 2007 pentru protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale*, art. 18, reprezentau abuzuri sexuale următoarele fapte comise cu intenție: „a) activități sexuale cu un copil care, potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală; b) activități sexuale cu un copil dacă: – se folosesc constrângerea, forța ori amenințările; sau – se abuzează de o poziție recunoscută ca fiind de încredere, de autoritate sau de influență asupra copilului, inclusiv în cadrul familiei; sau – se abuzează de o situație de vulnerabilitate deosebită a copilului, mai ales datorită unui handicap psihic sau fizic ori datorită unei situații de dependență”.

În sensul art. 20 din același instrument normativ, sintagma „pornografie infantilă” desemnează „orice material care înfățișează, în manieră vizuală, un copil care desfășoară un comportament sexual explicit, real ori simulat, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în principal pentru scopuri sexuale”. Coruperea copiilor, astfel cum prevedea art. 22, reprezenta „fapta de a determina cu intenție, în scopuri sexuale, un copil care nu a împlinit vârsta prevăzută de art. 18 parag. 2 (vârsta legală pentru viața sexuală – n.a.) să asiste la comiterea unui abuz sexual sau la desfășurarea de activități sexuale, chiar dacă nu este obligat să participe la acestea”^[1].

În sensul art. 23 al Convenției Consiliului Europei din 11 iulie 2007 pentru protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale, acostarea copiilor în scopuri sexuale consta în „propunerea făcută cu intenție de către un adult, prin intermediul tehnologiilor de

^[1] <https://rm.coe.int/168046e1d9>.

comunicare și informare, pentru a întâlni un copil care nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală, în scopul comiterii asupra acestuia a oricărei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 18 paragraful 1 lit. a) sau la art. 20 paragraful 1 lit. a), dacă propunerea a fost urmată de fapte materiale care conduc la o asemenea întâlnire”.

Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului constituie instrumentul normativ de actualitate aplicabil la nivel european în materia traficului de persoane.

Potrivit acesteia, traficul de persoane reprezintă o infracțiune gravă, săvârșită adesea în contextul criminalității organizate, o încălcare gravă a drepturilor fundamentale, care este interzisă în mod explicit de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Prevenirea și combaterea traficului de persoane este o prioritate a Uniunii și a statelor membre.

Traficul de persoane este definit prin prisma conținutului constitutiv al infracțiunii drept săvârșirea cu intenție a unor acte de „recrutare, transport, transfer, adăpostire sau primire de persoane, inclusiv schimb sau transfer de control asupra persoanelor în cauză, efectuate sub amenințare sau prin uz de forță sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, prin fraudă, prin înșelăciune, prin abuz de putere sau profitând de starea de vulnerabilitate sau prin oferirea sau primirea de bani sau de alte foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra alteia, în vederea exploatarei”^[1].

O stare de vulnerabilitate înseamnă, potrivit directivei^[2], „o situație în care persoana în cauză nu poate decât să se supună abuzului implicat, neavând o alternativă reală sau acceptabilă”. De asemenea, „exploatarea include cel puțin exploatarea prostituției altor persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciul forțat, inclusiv cerșitul, sclavia

^[1] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=RO>.

^[2] Art. 2 alin. (2) din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului.

sau practicile similare sclaviei, aservirea, exploatarea activităților infracționale sau prelevarea de organe^[1].

Consimțământul unei victime a traficului de persoane la exploatare, indiferent dacă este intenționat sau efectiv, este irelevant atunci când a fost folosit oricare dintre mijloacele prezentate^[2]. Atunci când faptele menționate sunt îndreptate împotriva unui copil, „acestea constituie infracțiunea de trafic de persoane, chiar dacă nu a fost folosit niciunul dintre mijloacele amintite^[3]. În sensul prezentei directive, «copil» înseamnă orice persoană care are mai puțin de 18 ani^[4].

Alături de celelalte instrumente normative anterior menționate, „prezenta directivă instituie norme minime privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor penale în materie de trafic de persoane. Directiva introduce, de asemenea, dispoziții comune, ținând seama de perspectiva de gen, pentru a asigura o mai bună prevenire în cazul acestei categorii de infracțiuni și o mai bună protecție a victimelor acestora^[5].

Consiliul Uniunii Europene și Consiliul Europei au adoptat suplimentar acestor instrumente normative, care cuprind definiții diverse ale fenomenului traficului de persoane, mai multe acte normative (ce urmează a fi tratate în amănunt în secțiunea aferentă prevenirii și combaterii traficului de persoane), menite a contribui la prevenirea și combaterea traficului de persoane, printre care regăsim: Recomandarea nr. 1065 (1987) a Consiliului Europei privind traficul de copii și alte forme de exploatare a copilului, Recomandarea Consiliului Europei nr. R(91)11 privind exploatarea sexuală, pornografia, prostituția, precum și traficul de copii și de tineri adulți, Rezoluția Consiliului Europei nr. 1099 (1996) privind exploatarea sexuală a copiilor.

[1] Art. 2 alin. (3) din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului.

[2] Art. 2 alin. (4) din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului.

[3] Art. 2 alin. (5) din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului.

[4] Art. 2 alin. (6) din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului.

[5] Art. 1 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului.

1.1. Dimensiunile traficului de persoane

Fenomenul infracțional al traficului de persoane poate fi portretizat de trăsături specifice prin raportare la perspectiva de analiză^[1], puncte de vedere asupra cărora ne vom concentra în cele ce urmează. Marcat de un puternic mobil infracțional al obținerii de profituri ilicite, favorizat de un mediu social propice dezvoltării fenomenului, traficul de persoane își conturează caracteristicile prin prisma unei dimensiuni economico-sociale particulare, devenind în plan juridic un obiectiv în prevenire și combatere prin raportare la valorile sociale lezate.

1.1.1. Dimensiunea economico – socială

Analizând *proveniența și simptomatologia fenomenului traficului de persoane*, observăm că factorii generatori sunt reprezentați de starea accentuată de sărăcie a victimelor, nivelul precar educațional și o dezvoltare socială fără perspectiva unei vieți decente, lipsa de încredere în propriile forțe, eșecurile, absența unui mediu familial cu o structură organizată, nevoia de creștere a veniturilor ori chiar de subzistență.

Privit prin *optica economică* a fenomenului, traficul presupune prefigurarea asigurării unor câștiguri patrimoniale considerabile, puternice interese financiare, strategia creării unor rețele regionale și internaționale pentru a îngreuna destructurarea, precum și o circulație ilicită a resurselor financiare ce devine premisă a spălării sumelor de bani provenite din activitatea de trafic^[2].

Este lesne de observat că, în maniera aceasta, traficul de persoane implică pierderi masive pentru stat și venituri ridicate obținute în mod ilicit de către traficanți, profituri ce urmează a fi reinvestite în vederea desfășurării activității infracționale. Privind *realitatea economică a fenomenului traficului de persoane prin ochii victimei*, se poate constata cu ușurință, astfel cum vom releva în prezenta lucrare și prin jurisprudența selectată, că aceasta devine prin ea însăși un factor apt a favoriza recrutarea^[3].

[1] G.C. ZAHARIA, *op. cit.*, p. 1.

[2] G.C. ZAHARIA, *op. cit.*, p. 3.

[3] G.C. ZAHARIA, *op. cit.*, p. 3.